



اهمیت ارتباط مثبت دانش آموز و معلم در جهت افزایش کیفیت آموزشی

علی رضا بیابانی^۱، عباس کناری^۲، مهدی حیدرنیایی^۳، مهدی شکرزاده^۴

۱- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید مدرس ایلام

۲- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید مدرس ایلام

۳- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید مدرس ایلام

۴- کارشناسی آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید مدرس ایلام

alirezabyn@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف اهمیت ارتباط مثبت دانش آموز و معلم در جهت افزایش کیفیت آموزشی انجام شد. تعامل دانش آموز و معلم در کلاس، تعامل ای مثبت بین معلم و دانش آموز در تلاش برای جلب اعتماد و احترام از یکدیگر است. این تعامل ممکن است شامل شناخت بهتر دانش آموزان، ایجاد انتخاب و تشویق دانش آموزان برای تبدیل شدن به یادگیرندگان قوی تر باشد. تعامل دانش آموز و معلم در کلاس، تعامل ای مثبت بین معلم و دانش آموز در تلاش برای جلب اعتماد و احترام از یکدیگر است. بسیار مهم است که تعامل بین معلم و دانش آموز او حامی محیط یادگیری باشد. ارتباط بین معلم و دانش آموز تأثیرات زیادی بر یادگیری و تجربه تحصیلی دانش آموز دارد. یک مربی باید برای تقویت ارتباطات خود با دانش آموزان برنامه ریزی کند تا امکان یادگیری با کیفیت را فراهم کند. پژوهش حاضر به شیوه مروری و میدانی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای صورت پذیرفت. نتایج نشان داد همکاری و هماهنگی بین دانش آموز و معلم می‌تواند بهبود چشمگیری در عملکرد و یادگیری دانش آموز داشته باشد. با ایجاد یک فضای پویا و باز برای ارتباطات مثبت بین دانش آموز و معلم، دانش آموزان می‌توانند با اطمینان و اعتماد به نفس بیشتری به یادگیری خود بپردازند و معلمان نیز می‌توانند بهترین روش‌های آموزشی را برای دانش آموزان خود پیدا کنند. لذا، باید تلاش کرد تا ارتباطات مثبت بین دانش آموز و معلم تقویت شود و همکاری مؤثری بین آنها برای بهبود کیفیت آموزش و یادگیری دانش آموزان ایجاد شود.

کلمات کلیدی: دانش آموز، معلم، مدرسه، کیفیت آموزشی، ارتباط



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

آموزش و پرورش نه تنها به عنوان یک فرآیند انتقال دانش و مهارت از معلم به دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود، بلکه به عنوان یک تعامل پویا و چندطرفه میان اعضای جامعه آموزشی در نظر گرفته می‌شود. در این فرآیند پرچمدار، تعامل معلم و دانش‌آموز به عنوان یکی از ارکان اصلی تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی درخشان می‌تابد. تأثیر این تعاملات نه تنها در تحصیلات دانش‌آموزان بلکه در شکل‌دهی به شخصیت و ارتقاء مهارت‌های اجتماعی آنان نیز دیده می‌شود. بررسی نحوه تعامل معلم و دانش‌آموز به عنوان یک پدیده پویا و چندعاملی، به درک بهتر از زمینه‌ها و عوامل مؤثر در این تعاملات کمک می‌کند. از این رو، این مقاله به بررسی تأثیرگذاری این تعاملات بر پیشرفت تحصیلی می‌پردازد و سعی دارد نقش اساسی این تعاملات در تحقق اهداف آموزشی را روشن‌سازی کند (میهمی، ۱۴۰۲).

همه دانش‌آموزان شبیه هم نیستند. در حالی که برخی به سرعت مفاهیم آموزش داده شده را درک می‌کنند و در فرآیند یادگیری مشارکت فعال دارند، برخی دیگر ممکن است خجالتی، بی‌علاقه و یا حتی کاملاً مغل باشند. این امر مسئولیت بیشتری را بر عهده معلم می‌گذارد تا چنین فضایی را ایجاد کند که منجر به فرآیند یادگیری جالب شود. این معلمان هستند که مانند مجسمه‌سازان و دانش‌آموزان هستند، گلی نرم، آماده تبدیل شدن به یک شاهکار. همانطور که ارسطو زمانی گفت: کسانی که کودکان را به خوبی تربیت می‌کنند بیشتر مورد تجلیل هستند تا کسانی که آنها را به وجود می‌آورند؛ زیرا اینها فقط به آنها زندگی می‌بخشیدند، آنها هنر خوب زیستن را (آزاده و محمدی، ۱۳۹۹).

به طور متوسط، یک دانش‌آموز تقریباً ۲۰۰۰ ساعت در سال را در مدرسه می‌گذراند. این مقدار قابل توجهی از زمان است که باید به خوبی استفاده شود تا عشق مادام‌العمر دانش‌آموز به یادگیری را برانگیزد. همچنین بخش مهمی از زندگی یک دانش‌آموز است که در تعاملات ناسالم معلم و دانش‌آموز تلف نشود. کارشناسان استدلال می‌کنند که یک تعامل خوب معلم و دانش‌آموز در جهت‌گیری آینده یک کودک بسیار مهم است (Hamre and Pianta, 2006).

برخی از راه‌هایی که معلم می‌تواند با هر دانش‌آموز در کلاس ارتباط سالم برقرار کند عبارتند از: برقراری ارتباط با انتظارات مثبت، منصف بودن در اجرای قوانین و مقررات، مراقبت، ارائه ارزیابی منصفانه به همه دانش‌آموزان و ایجاد غرور در کلاس. مربیان همچنین می‌توانند از تعامل قوی با دانش‌آموزان خود استفاده کنند تا آموزش را سرگرم‌کننده و مؤثر کنند (Crosnoe et al. 2004). تعامل سالم بین معلمان و دانش‌آموزان می‌تواند به طور قابل توجهی عزت نفس کودک را افزایش دهد، به خصوص برای بچه‌هایی که به اندازه کافی خوش‌شانس نیستند که خانواده‌های حمایت‌کننده داشته باشند. تعاملات بین معلم و دانش‌آموز نه تنها تحت تأثیر عوامل بسیاری مانند جنسیت است، بلکه به نوبه خود بر رفتار و نتایج تحصیلی دانش‌آموزان نیز تأثیر می‌گذارد (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹).

بسیار مهم است که تعامل بین معلم و دانش‌آموز او حامی محیط یادگیری باشد. ارتباط بین معلم و دانش‌آموز تأثیرات زیادی بر یادگیری و تجربه تحصیلی دانش‌آموز دارد. یک مربی باید برای تقویت ارتباطات خود با دانش‌آموزان برنامه ریزی کند تا امکان یادگیری با کیفیت را فراهم کند. اگر تعامل بین معلم و دانش‌آموز مثبت باشد، مزایای متعددی در تمام سطوح یک مؤسسه آموزشی، در داخل کلاس و در کل محیط مدرسه دارد (بازرگان و صادقی، ۱۳۸۰).

چندین مزیت از افزایش مشارکت تا عزت نفس برقراری تعامل مثبت معلم و دانش‌آموز بین مربیان و دانش‌آموزان در تمام گروه‌های سنی وجود دارد. وجود تعاملات مثبت دانش‌آموز و معلم به تنهایی به موفقیت تحصیلی تغییر نمی‌کند، بلکه یادگیرندگانی که پیوند محکمی با معلم خود ایجاد می‌کنند تا بهتر از آن دسته از یادگیرندگانی که درگیری با معلمان خود دارند، عمل کنند (McGrath and Van Bergen, 2015).



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

معلمان می‌توانند با بیان انتظارات مطمئن از هر دانش‌آموز، به بهبود موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان کمک کنند، فرصت‌های مشابهی برای شرکت در بحث کلاسی به دانش‌آموزان بدهند و به دانش‌آموزان انگیزه بدهند که در توانایی خود برای موفقیت در هنگام تکالیف خود اعتماد به نفس داشته باشند (Ibrahim and El Zaatari, 2020).

یکی از جنبه‌های مهم این تحقیق، شناخت عوامل مؤثر در بهبود کیفیت تعامل معلم و دانش‌آموز است. از این رو، ما به بررسی عوامل روانشناختی، اجتماعی و فرهنگی می‌پردازیم که می‌توانند این تعاملات را تحت تأثیر قرار دهند. همچنین، نقدهای انتقادی به روش‌ها و شیوه‌های فعلی تعامل معلم و دانش‌آموز را بررسی می‌کنیم و به دنبال راهکارهایی برای بهبود این تعاملات و افزایش بهره‌وری در فرآیند آموزش و پرورش می‌گردیم. به طور کلی، این مقاله با هدف ارتقاء ابعاد تعامل معلم و دانش‌آموز به عنوان یکی از عوامل اصلی تعیین‌کننده پیشرفت تحصیلی، به بررسی عمیق و جامع این پدیده می‌پردازد و سعی دارد راهکارها و توصیه‌هایی برای بهبود این تعاملات ارائه نماید.

عناصر تعامل قوی دانش‌آموز و معلم

تعامل دانش‌آموز و معلم در کلاس، تعامل ای مثبت بین معلم و دانش‌آموز در تلاش برای جلب اعتماد و احترام از یکدیگر است. این تعامل ممکن است شامل شناخت بهتر دانش‌آموزان، ایجاد انتخاب و تشویق دانش‌آموزان برای تبدیل شدن به یادگیرندگان قوی‌تر باشد. تعامل دانش‌آموز و معلم در کلاس، تعامل ای مثبت بین معلم و دانش‌آموز در تلاش برای جلب اعتماد و احترام از یکدیگر است. این تعامل ممکن است شامل شناخت بهتر دانش‌آموزان، ایجاد انتخاب و تشویق دانش‌آموزان برای تبدیل شدن به یادگیرندگان قوی‌تر باشد (Ibrahim and El Zaatari, 2020).

یک تعامل خوب معلم و دانش‌آموز با باز بودن، ایمنی، اعتماد به نفس، پذیرش بی قید و شرط، همدلی و توجه مثبت مشخص می‌شود. اعتماد متقابل و بازخورد: معلمان و دانش‌آموزان هر دو باید مسئول حفظ اعتماد بین یکدیگر باشند. معلمانی که تعامل مثبتی با دانش‌آموزان خود ایجاد می‌کنند، محیط‌های کلاسی را برای یادگیری و رفع نیازهای رشدی، عاطفی و تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد می‌کنند.

تعامل مثبت رفتار دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد. تحقیقات از این ایده حمایت می‌کند که تعامل و تعاملات اولیه، از جمله تعامل با معلمان، نقش اساسی در شکل‌دهی رفتار و مهارت‌های اجتماعی کودکان دارد. چه بدانند و چه ندانند، دانش‌آموزان شما احتمالاً رفتارهای معلمان را منعکس می‌کنند (Harvey et al. 2020).

برخی از ویژگی‌های یک معلم خوب شامل مهارت در برقراری ارتباط، گوش دادن، همکاری، سازگاری، همدلی و صبر است. از دیگر ویژگی‌های تدریس مؤثر می‌توان به حضور جذاب در کلاس، ارزش در یادگیری واقعی، تبادل بهترین شیوه‌ها و عشق مادام‌العمر به یادگیری اشاره کرد. یکی از قوی‌ترین راه‌هایی که معلمان می‌توانند با دانش‌آموزان ارتباط برقرار کنند، ایجاد احساس ارزشمندی و احترام در آنهاست. وقتی دانش‌آموزان احساس می‌کنند معلمانشان به آنها اهمیت می‌دهند، بهترین چیزها را برایشان می‌خواهند و به توانایی‌هایشان اعتماد دارند، این می‌تواند به اندازه کافی برای حرکت دادن کوه‌ها قدرتمند باشد (McGrath and Van Bergen, 2015).

ارتباط مداوم

ارتباط مداوم حیاتی‌ترین عنصر است زیرا در خدمت ایجاد ارتباط بین این دو است. معلمی که مشکلات دانش‌آموزان خود را درک می‌کند و سپس سبک تدریس خود را شکل می‌دهد تا با دانش‌آموز تعامل بهتری داشته باشد، می‌تواند موفقیت را ببیند،



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اما این امر صرفاً مشاهده نیست، بلکه نیاز به برقراری ارتباط دارد. البته، معلمان نمی‌توانند همه مشکلات هر کودک را در کلاس خود درک کنند، اما یک ایده کلی، درک از نقاط مشکل و بینش رفتار می‌تواند در شکل دادن به یک ارتباط دو طرفه خوب کمک کند. هر چه معلم به خوبی ارتباط برقرار کند، شانس یادگیری سریع و مؤثر در پایان دانش آموز بیشتر می‌شود (Harvey et al. 2020).

فضای یادگیری احساسی امن

ایجاد یک محیط یادگیری باز که در آن نظرات مختلف به یک اندازه مورد احترام قرار می‌گیرند و هیچ ترسی از تمسخر همسالان خود یا معلم وجود ندارد، برای ایجاد تعامل خوب با دانش آموزان معلم بسیار مهم است. دانش آموزان باید هنگام پرسیدن سؤال احساس امنیت کنند، با این باور که مورد تمسخر یا انتقاد قرار نخواهند گرفت و سؤال یا نظر آنها با صبر و احترام پاسخ داده خواهد شد (Hamre and Pianta, 2006).

احترام متقابل، اعتماد و باز خورد

احترام و اعتماد متقابل اساس هر تعامل پایدار است. تعامل دانش آموز و معلم که صرفاً مبتنی بر پیشرفت تحصیلی یا مدیریت رفتار است، در دانش آموز بازدارندگی ایجاد می‌کند و ایجاد تعامل واقعی را خفه می‌کند. معلمانی که به دانش آموزان خود احترام می‌گذارند و علاقه مند به کمک به آنها در گذر از مشکلاتشان هستند، خود مورد احترام قرار می‌گیرند و انگیزه‌ای را در بین دانش آموزان برای یادگیری و سربلندی معلمانشان ایجاد می‌کنند. گفتن به دانش آموزان که توانایی انجام کارهای خوب را دارند و اغلب آنها را با لبخند، کلمات تأییدکننده، گفتگوی صبورانه و حتی تشویق جشن تمجید می‌کنند، همگی به انگیزه بیشتر دانش آموز و موفقیت بیشتر منجر می‌شود (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹).

اهمیت یکسان به دانش آموزان

تفاوت در یادگیری مانعی برای عملکرد تحصیلی است. این که آیا شما در مورد دسترسی به فناوری، دسترسی به ادبیات، یا روندهای اجتماعی-اقتصادی مرتبط صحبت می‌کنید، ارزش اهمیت یکسان نمایان می‌شود. این به تعامل بین محیط‌های یادگیری پیشرو (عمدتاً معلمان و مدیران) و آنهایی که رهبری می‌شوند (عمدتاً دانش آموزان) گسترش می‌یابد. ایجاد علاقه مندی‌ها و تمرکز بر روی آن افراد می‌تواند باعث ایجاد رنجش در بین دیگرانی شود که احساس می‌کنند به حاشیه رانده شده و کنار گذاشته شده‌اند. تمرکز یکسان روی همه دانش آموزان در کلاس، بدون شک منجر به یک تعامل قدرتمند دانش آموز معلم برای همه می‌شود (Ibrahim and El Zaatari, 2020).

اهمیت تعامل مثبت دانش آموز و معلم

تعامل دانش آموز و معلم پیامدهای طولانی مدتی برای رشد تحصیلی و اجتماعی دانش آموزان دارد و به سطوح پیشرفت بالاتر کمک می‌کند. هنگامی که معلمان به جای منتقد، راهنما را انتخاب می‌کنند، دانش آموزان اعتماد نشان می‌دهند، بیشتر درگیر یادگیری هستند و در کلاس بهتر رفتار می‌کنند (آزاده و محمدی، ۱۳۹۹).

با این حال، ایجاد تعامل مثبت دانش آموز و معلم بیش از این را شامل می‌شود. این امر علاوه بر نیازهای تحصیلی نیازمند رفع نیازهای عاطفی دانش آموزان است. هنگامی که معلمان نقش خود را انجام می‌دهند، حتی زمانی که شرایط سخت است یا



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نمی‌توانند با هر دانش آموزی همخوانی داشته باشند، تأثیر قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان می‌گذارد، اما همچنین غیبت مزمن را کاهش می‌دهد، انگیزه خود را ارتقا می‌دهد، خودتنظیمی را تقویت می‌کند و هدف را بهبود می‌بخشد. (Davis, 2003).

به این ترتیب، دانش‌آموزان برای به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی، اعتراف به نیاز به کمک در کلاس، نزدیک شدن به معلمان برای کمک گرفتن در موقعیت‌هایی مانند قلدری و سطوح پایین‌تر تعارض و سطوح بالاتر استقلال را احساس می‌کنند. ما نمی‌توانیم اهمیت تعامل مثبت معلم و دانش آموز را دست کم بگیریم. تحقیقات نشان می‌دهد که داشتن تعامل نزدیک با دانش‌آموزان تأثیر مثبتی در همکاری بیشتر، مشارکت‌پذیری و دستیابی به موفقیت‌های بالاتر در ریاضیات و خواندن دارد. آن‌ها همچنین مهارت‌های اجتماعی بهتری را نشان می‌دهند (Ibrahim and El Zaatari, 2020).

دانش آموزان تاب آورتر

معلمان باید تعامل، مسئولیت‌پذیری و رفتار تنظیم‌شده را برای شکل دادن به یک محیط یادگیری مثبت ترویج کنند. معلمان با توجه به اینکه دانش‌آموزان در تعامل با دیگران بهتر یاد می‌گیرند و باید به یادگیرندگان خودمختار با توانایی‌های خودتنظیمی تبدیل شوند، معلمان نقش کلیدی در طراحی آموزش و فراهم کردن محیط یادگیری مناسب دارند (Loomis et al. 2020).

افزایش موفقیت دانش آموزان

در تلاش برای مقایسه تأثیر بسیاری از عوامل بر پیشرفت دانش‌آموزان، بیش از ۸۰۰ فراتحلیل بررسی گردید که تقریباً ۸۰ میلیون دانش‌آموز را پوشش می‌داد. نتایج مطالعات بر متغیرهای تعامل دانش آموز و معلم که یکی از تأثیرگذارترین عوامل بر عملکرد دانش آموز بودند، مانند همدلی، گرمی، تشویق، اصالت و احترام به پیشینه دانش آموز تأکید می‌کند (Hamre and Pianta, 2006).

مدل سازی رفتار مناسب

تعامل منفی معلم و دانش آموز مضر است. این زمانی اتفاق می‌افتد که نشانه‌هایی از ناامیدی، تحریک‌پذیری، عصبانیت، اظهارنظرهای نامناسب، درگیری با دانش‌آموزان، مدیریت کلاس از طریق کنترل شدید تنبیهی، قلدری یا کنایه از خود نشان دهیم. در نتیجه، رفتار معلم به دانش‌آموزان نشان می‌دهد که چه چیزی را قابل قبول بدانند و می‌تواند رفتار مشابهی را از دانش‌آموزان ایجاد کند؛ بنابراین، معلمان باید با درک اینکه رویکرد آنها پیامد دارد، شروع کنند. معلمان باید با تسلیم نشدن دانش‌آموزان و اقدام قبل از بروز رفتار منفی شروع کنند (Harvey et al. 2020).

مربیان می‌توانند مهارت‌های لازم برای ایجاد تعامل قوی را بیاموزند. این مهارت‌ها تعامل معلم و دانش آموز را به نفع هر دو طرف بهبود می‌بخشد. علاوه بر تأثیر مثبت یک تعامل خوب بر دانش‌آموزان، منجر به تدریس بهتر نیز می‌شود.

فواید تعامل مثبت معلم و دانش آموز

یک تعامل سالم و مثبت بین دانش‌آموزان و معلمان می‌تواند در تمام مراحل یک موسسه آموزشی، در داخل کلاس و در کل محیط مدرسه بسیار مطلوب باشد. یک تعامل مثبت بین همچنان در حال توسعه است، مزایای آن نه تنها برای معلمان و دانش



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموزان، بلکه برای والدین و مدیران نیز مفید است. کمک به ایجاد تعامل ارزشمند و مثبت معلم و دانش آموز برای دانش آموزان، به ویژه برای دانش آموزانی با مشکلات یادگیری و با وضعیت اقتصادی پایین مفید است (فراستی و همکاران، ۱۴۰۰).

رشد حرفه‌ای

یکی از مزایای اصلی تعامل سالم دانش آموز و معلم این است که معلمان برای بهبود مهارت‌های بین فردی و حرفه‌ای خود تلاش می‌کنند.

غلبه بر مشکلات رفتاری

بیشتر مشکلات رفتاری در کلاس به دلیل احساس بیگانگی کودکان از جامعه اطرافشان است. برای یک کودک خردسال طبیعی است که از مدرسه متنفر باشد، اما وقتی که بیزاری او از مدرسه شروع به تأثیر بر سوابق تحصیلی او کند و محیط کلاس را برای بچه‌های دیگر خراب کند، اشکالی ندارد. شما می‌توانید با برقراری ارتباط در سطح شخصی با هر کودک و درک اینکه چرا کودکان مشکل دار به شیوه‌ای که انجام می‌دهند، از این امر جلوگیری کنید (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹). آرام و صمیمی بودن به شما کمک می‌کند پیش‌زمینه اقتصادی-اجتماعی هر بچه‌ای را درک کنید، بنابراین می‌دانید چگونه با هر بچه مشکلی برخورد کنید بدون اینکه مقاومتی در او ایجاد کنید. ایجاد یک تعامل قوی با فراگیران به بچه‌ها کمک می‌کند که احساس کنند به آنها تعلق دارند - مثل اینکه بخشی از یک گروه بزرگ‌تر و هدف بزرگ‌تری هستند (Loomis et al. 2020).

افزایش موفقیت تحصیلی

وجود تعامل مثبت و حمایتی به تنهایی موفقیت تحصیلی را به همراه نمی‌آورد، اما دانش آموزانی که پیوند قوی با معلم خود ایجاد می‌کنند بهتر از دانش آموزانی که رفتارشان با معلمانشان تعارض دارد، عمل می‌کنند. بخشی از این بارش رفتار خوب است. وقتی به بچه‌ای احساس می‌کنید که در خانه است و می‌خواهید جزئی از هدفی بزرگ‌تر از شیطنت باشد، کودک می‌تواند انرژی خود را از سرکشی به کار سخت در کلاس درس تبدیل کند. این اغلب منجر به موفقیت تحصیلی می‌شود (Prewett et al. 2019).

همچنین داشتن پیوند قوی با دانش آموزان به شما کمک می‌کند تا انتظارات خود را به وضوح به هر دانش آموز و برای هر دانش آموز انتقال دهید. شما می‌توانید انگیزه‌ای برای دانش‌آموزان سخت‌کوش به کار سخت و دانش‌آموزان باهوش برای پیشی گرفتن از امتیاز فعلی خود ایجاد کنید (McHugh et al. 2013).

در این زمینه، می‌توانید آنها را تشویق کنید تا در کلاس‌های آموزشی اضافی مانند آموزش جرات‌ورزی شرکت کنند که می‌تواند به آنها کمک کند تا مهارت‌های کلی بین فردی را بهبود بخشند و احترام بیشتری به خود جلب کنند. دانش آموزان از طرف خود به توانایی شما برای کمک به آنها اعتماد دارند، بنابراین بیشتر به شما گوش می‌دهند و بدون هیچ مقاومتی به دستورات شما احترام می‌گذارند. آن‌ها همچنین هر زمان که با مشکلی در دوره آموزشی خود مواجه می‌شوند، بسیار راحت با شما مشورت می‌کنند (Crosnoe et al. 2004).

مجموع این عوامل باعث افزایش عملکرد دانش آموزان می‌شود. اگر از راه دور کار می‌کنید، به این معنی است که مطالب علمی زیادی را به صورت آنلاین ارسال خواهید کرد؛ بنابراین، مطمئن شوید که دانش‌آموزان از نکات فنی ارسال ایمیل،



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اشتراک‌گذاری فایل‌ها و تبدیل فایل‌ها به pdf و موارد مشابه مطلع هستند. داشتن درک کل نگر از چنین نکات فنی باعث می‌شود که آنها دلسرد نشوند و در واقع بر تسلط بر مطالب و موفقیت تحصیلی تمرکز کنند (آزاده و محمدی، ۱۳۹۹).

افزایش بلوغ اجتماعی دانش آموزان

ماهیت ارتباط یک کودک با بزرگسالان در زندگی خود تعیین می‌کند که فرآیند بلوغ اجتماعی او چقدر خوب پیش می‌رود. معلم شخصیت غیر والدینی است که کودک بیشتر وقت خود را با او می‌گذراند. اگر محیطی مثبت ایجاد کنید که در آن آنها بتوانند هوش عاطفی و اجتماعی خود را رشد دهند، می‌توانند به موقع به خوبی بالغ شوند. به یاد داشته باشید که این بچه‌ها وقتی با آنها دوست هستید به شما اعتماد می‌کنند و به شما احترام می‌گذارند، بنابراین آنها همیشه از داشتن چنین بزرگسال شگفت‌انگیزی در زندگی خود احساس افتخار می‌کنند. آن‌ها می‌خواهند از شما الگوبرداری کنند و مانند شما مسئولیت پذیر و دلسوز شوند (McHugh et al. 2013).

بهبود سلامت روان دانش آموزان

تعامل سالم دانش آموز و معلم منجر به کاهش استرس و اضطراب می‌شود، به‌ویژه برای دانش‌آموزانی که از پس‌زمینه‌های ضعیف اجتماعی-اقتصادی می‌آیند و هر گونه اختلالی را تجربه می‌کنند. یکی از این مشکلات کودکان مبتلا به اختلالات گفتاری است که به دلیل مشکل خود می‌توانند از همسالان خود به حاشیه رانده شوند که به نوبه خود باعث ایجاد مشکلاتی در سلامت روان آنها می‌شود. در چنین مواردی، معلمان باید از آنها در گفتار درمانی حمایت کنند و به آنها کمک کنند تا در کلاس ادغام شوند. چنین بچه‌هایی ممکن است در محله‌هایی زندگی کنند که مملو از نفرت و جنایت است، به این معنی که شما می‌توانید تنها منبع محافظتی از آنها باشید که آن‌ها به جز والدینشان می‌شناسند. از سوی دیگر، کودکانی که از مشکلات یادگیری رنج می‌برند، معمولاً از اعتماد به نفس پایین رنج می‌برند. عشق و مراقبت شما به آنها کمک می‌کند تا احساس ارزشمندی و احساس غرور در آنها ایجاد کنند (Prewett et al. 2019).

روش‌های بهبود تعامل معلم و دانش آموز

جریان اصلی دانش آموزان به خوبی به یک محیط ساختاریافته پاسخ می‌دهند؛ بنابراین، معلمان باید انتظارات روشنی را برای دانش آموزان خود روشن کنند. قوانین و مقررات باید رعایت شود و به طور مستمر تقویت شود (Ibrahim and El Zaatari, 2020). معلمان باید با اشتیاق و اشتیاق به دانش آموزان آموزش دهند. به ایجاد یک محیط یادگیری مثبت در کلاس کمک می‌کند. مربیان مؤثر کسانی هستند که مهارت کسب بهترین نتیجه را از همه دانش آموزان کلاس خود دارند. ایجاد تعامل مثبت دانش آموز و معلم عامل اساسی کیفیت آموزش و یادگیری دانش آموزان است (Loomis et al. 2020). نگرش مثبت، احساس تعلق را تقویت می‌کند و فراگیران را تشویق می‌کند تا در فعالیت‌های مطالعه مشارکت کنند. در جایی که ترس از شکست دانش‌آموزان را محدود نمی‌کند، باعث افزایش اعتماد به نفس برای انجام آزمایش‌ها می‌شود. معلمان باید با الهام به دانش آموزان کمک کنند و هدف را تعیین کنند و به نوبه خود آنها را راهنمایی کنند (Prewett et al. 2019).

معلمان باید با دانش آموزان با تحسین رفتار کنند. درست است که معلمی که به شاگردان خود احترام بگذارد، احترام بیشتری از دانش آموزان خود خواهد گرفت. ایجاد یک تعامل مثبت معلم و دانش آموز به زمان و تلاش قابل توجهی نیاز دارد، اما هم



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برای دانش آموزان و هم برای معلمان مفید خواهد بود. واضح است که تعامل خوب دانش آموز و معلم فواید قابل توجه زیادی دارد (McHugh et al. 2013).

راهکارهایی برای ایجاد تعامل مثبت دانش آموز معلم توسط معلم

وقتی صحبت از ایجاد تعامل با دانش آموزان می‌شود، یک راه حل برای همه وجود ندارد. هر دانش آموز داستان منحصر به فردی دارد؛ بنابراین، هر دانش آموزی سزاوار یک تعامل منحصر به فرد با شما است. بیایید ببینیم چگونه می‌توانید شروع به ایجاد آن تعامل منحصر به فرد کنید (حجازی و عباسی، ۱۴۰۰). برای درک اینکه چگونه معلمان می‌توانند به ایجاد تعامل مثبت با دانش آموزان خود کمک کنند، باید نظریه‌هایی را که رفتار دانش آموزان را توضیح می‌دهند رمزگشایی کنیم:

نظریه دلبستگی

تعامل نزدیک معلم و دانش آموز یک پایگاه امن ارائه می‌دهد. دانش آموزان برای پرسیدن سؤال و اشتباه احساس امنیت می‌کنند و در عین حال توانایی جبران وابستگی ناایمن والدین به فرزند را دارند (McGrath and Van Bergen, 2015).

نظریه شناختی اجتماعی

معلمان رفتار دانش آموز را از طریق مهارت‌های ارتباطی مثبت، بازخورد و تشویق، مدل‌سازی و تنظیم می‌کنند (McGrath and Van Bergen, 2015).

نظریه عزت نفس

بر سه نیاز اصلی دانش آموزان تمرکز می‌کند: شایستگی، خودمختاری و ارتباط. اگر معلمان محیط مناسبی را ارائه دهند، انگیزه و مشارکت بیشتری پیدا می‌کنند. دانش آموزان برای حمایت از احساس شایستگی و کمک به آنها برای تبدیل شدن به یادگیرندگان خودمختار به بازخورد نیاز دارند. بر اساس این نظریه‌ها، معلمان می‌توانند نقش‌های خود را درک کنند و رویکردی را که احساس می‌کنند برای دانش آموزانشان مناسب است، در کلاس‌های درس خود به کار ببرند (بازرگان و صادقی، ۱۳۸۰). ممکن است این یک عقل سلیم به نظر برسد، اما به راحتی می‌توان فراموش کرد که یک سلام ساده تا چه حد می‌تواند برای دانش آموزان پیش برود. این را به بخش ویژه‌ای از روز تبدیل کنید. در نظر بگیرید که این را برای هر دوره دانش آموز یا کلاس با دست دادن، رقص و حرکات منحصر به فرد بسازید (Harvey et al. 2020).

هر هفته یک هدف را کنار بگذارید تا تعداد انگشت شماری از دانش آموزان را انتخاب کنید، نام آنها را در دفترچه یادداشت یا به صورت دیجیتالی با یک یادداشت محبت آمیز ثبت کنید و جمعه‌ها با خانه تماس بگیرید تا به والدین خود بگویید این کار ۱۰ دقیقه طول می‌کشد، اما تأثیر آن همیشگی است. (حجازی و عباسی، ۱۴۰۰).

به دانش آموزان اجازه دهید تا پرسشنامه روز اول کلاس را تکمیل کنند تا آنها را بهتر بشناسند. پاسخ‌ها را بخوانید و بعداً در مرجع ذخیره کنید. آن‌ها را با یک خوراکی شیرین غافلگیر کنید یا جرعه مکالمه‌ای در مورد علایق آنها بنویسید! این همچنین به معلمان کمک می‌کند تا علایق دانش آموزان خود را در خارج از دانشگاه بهتر درک کنند که کلید ایجاد تعامل معنادار با آنها است. با گنجاندن انواع مختلف فعالیت‌ها و ارزیابی‌ها در یک درس و اختصاص آن به دانش آموزان، نظرسنجی خود را بسازید.



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برای اینکه همه دانش آموزان با هم در یک بحث شرکت کنند از یک هیئت همکاری استفاده کنید. همچنین می‌توانید از سؤالات و نظرسنجی‌های باز برای عمیق‌تر شدن سؤالات استفاده کنید (فراستی و همکاران، ۱۴۰۰).
دانش آموزان را به یک سفر میدانی واقعیت مجازی (VR) به هر نقطه از جهان ببرید. یک ایده این است که از مکان‌هایی که رفته‌اید یا از کجا آمده‌اید دیدن کنید. محتوایی در مورد فرهنگ و علایق خود در اختیار آنها قرار دهید (Harvey et al., 2020).

تعامل مثبت

مرکز ترویج تحقیق به عمل، نظارت فعال، گردش، اسکن، تشویق و ارائه انتخاب را به عنوان مراحل برای اطمینان از تعامل مثبت دانش آموز و معلم نام می‌برد. هنگام تعامل با دانش آموزان، معلمان باید در مجاورت دانش آموزان خود باشند، فعالانه در فرآیند یادگیری آنها شرکت کنند، دائماً حمایت خود را ارائه دهند، آن‌ها را تشویق کنند و جایگزین‌هایی برای نشان دادن یادگیری ارائه دهند. ارائه صدای و انتخاب به دانش آموزان به آن‌ها این امکان را می‌دهد که اختیار یادگیری خود را بر عهده بگیرند و به یادگیرندگان مستقلی تبدیل شوند که قادر به انتخاب متناسب با نیازهایشان برای غلبه بر چالش‌ها و رسیدن به اهداف هستند (Davis and Dupper, 2004).

دانش آموزان باید بدانند که می‌توانند روی معلمان خود حساب کنند تا بتوانند نیازهایشان را برآورده کنند. حفظ یک تعامل در زمان با دانش آموزان دشواری که قابلیت اطمینان و اعتماد را در دراز مدت نشان می‌دهند بسیار مهم است. به این ترتیب، دانش آموزان احساس اعتماد به نفس می‌کنند، به معلمان خود و محیط آموزشی اعتماد می‌کنند و رفتار نافرمانی کمتری از خود نشان می‌دهند. سازگاری در مورد توجه و همچنین بازخورد مهم است. دانش آموزان رفتار تبعیض آمیز و نابرابری را که باعث رفتار ناخواسته می‌شود، تشخیص خواهند داد (Hughes and Kwok, 2007).

هر تعامل ای مبتنی بر ارتباط است. داشتن ارتباط مؤثر با دانش آموزان به معنای تعارض کمتر، مرزهای سالم، انتظارات روشن و پیامدهای منصفانه است. برقراری ارتباط شفاف، صرف نظر از موضوع یا پیام، در درازمدت نتیجه مثبتی خواهد داشت، زیرا محیط یادگیری اجتماعی مناسبی را برای دانش آموزان فراهم می‌کند که از طریق آن می‌توانند مهارت‌های اجتماعی را بیاموزند و با اجرای مجدد آنچه می‌بینند، مهارت‌های اجتماعی را در تعامل خود به کار ببرند. در کلاس (Fredriksen and Rhodes, 2004).

وقتی از دانش آموزان صحبت می‌کنیم، نمی‌توانیم نقش مهمی را که خانواده آنها در رشد تحصیلی و عاطفی آن‌ها بازی می‌کنند نادیده بگیریم. در صورت امکان، مشارکت دادن والدین در ایجاد یک تعامل مثبت با دانش آموزان به دانش آموزان نشان می‌دهد که بین آموزشی که در خانه و مدرسه دریافت می‌کنند انسجام وجود دارد که مشارکت معلم-شاگرد-والدین را تقویت می‌کند (Hughes and Kwok, 2007).

بحث و نتیجه‌گیری

تعامل معلم و دانش آموز به عنوان یک جنبه اساسی در فرآیند آموزش و پرورش اثرگذاری بالقوه دارد. این تعاملات نه تنها تأثیرات مستقیمی بر پیشرفت تحصیلی دارند بلکه در تشکیل شخصیت و توسعه مهارت‌های اجتماعی نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند. از طرفی، توانمندی معلم در ایجاد یک محیط آموزشی پویا و تعاملی، به دلیل تأثیر مستقیم بر تعهد و انگیزه دانش آموزان، به عنوان یک عامل کلیدی در ترقی سطح تحصیلات آنان به شمار می‌رود. عوامل مختلفی در تعامل معلم و دانش آموز مؤثر



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

هستند. عوامل روانشناختی از جمله ایمان به توانمندی دانش‌آموزان و ایجاد ارتباط احساسی مثبت تأثیرات گسترده‌ای دارند. همچنین، عوامل اجتماعی مانند تعاملات گروهی و تواصل مثبت معلم با دانش‌آموزان نقش مهمی در فرآیند یادگیری ایفا می‌کنند. همچنین، عوامل فرهنگی و انحصارات فرهنگی ممکن است به عنوان موانع یا فرصت‌ها در این تعاملات مطرح شوند. با توجه به بررسی عمیق و گسترده تعامل معلم و دانش‌آموز، می‌توان نتیجه گرفت که این تعاملات ابزاری حیاتی در ارتقاء سطح تحصیلی و توسعه شخصیت دانش‌آموزان به شمار می‌روند. از این رو، توسعه مهارت‌های معلمان در فراهم کردن یک محیط آموزشی مشوق و تعاملی از اهمیت بالایی برخوردار است. برای بهبود این تعاملات، ممکن است نیاز باشد به طراحی برنامه‌های آموزشی جهت تقویت مهارت‌های ارتباطی معلمان، افزایش ایمان به توانمندی دانش‌آموزان و ترویج ارتباطات مثبت و سازنده. همچنین، لازم است تا توجه به عوامل فرهنگی و اجتماعی محیط آموزشی گردد و استراتژی‌هایی برای مدیریت و حل مشکلات ممکن در این زمینه ارائه شود. از این رو، تحقیقات و برنامه‌های آموزشی مؤثر در این زمینه می‌توانند به بهبود کیفیت آموزش و پرورش و ارتقاء پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان کمک مؤثری نمایند (میهمی، ۱۴۰۲).

علاوه بر این، معلمانی که توانایی برقراری ارتباطات مؤثر و مؤثر با دانش‌آموزان خود دارند، می‌توانند بهترین راه‌های آموزشی را برای هر دانش‌آموز به کار بگیرند. این توانایی به آن‌ها این اجازه را می‌دهد که به نیازها و استعدادها هر دانش‌آموز واکنش نشان دهند و در نتیجه کارایی تحصیلی آن‌ها افزایش یابد در کنار این موارد، باید توجه داشت که تعامل معلم و دانش‌آموز تأثیرات منفی هم می‌تواند داشته باشد. اگر تعامل بین معلم و دانش‌آموز به نحوی پرتنش شود یا احساس عدم پشتیبانی و تعامل ناپذیری بین آن‌ها ایجاد شود، می‌تواند به کاهش انگیزه دانش‌آموزان و در نتیجه کاهش کارایی تحصیلی منجر شود. به عبارت دیگر، تعامل معلم و دانش‌آموز می‌تواند به عنوان یک عامل مهم در کارایی تحصیلی تأثیر بگذارند. ارتقاء تعامل مثبت و سازنده میان معلمان و دانش‌آموزان می‌تواند به بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کمک کند. برعکس، تعامل منفی و ناپسند می‌تواند به کاهش کارایی تحصیلی منتهی شوند؛ بنابراین، مدیران آموزشی و معلمان باید به بهبود و تقویت تعامل معلم و دانش‌آموزان توجه ویژه‌تری داشته باشند تا بهره‌وری و کارایی تحصیلی دانش‌آموزان را ارتقا دهند (فراستی و همکاران، ۱۴۰۰).

مدارس سالم متعهد به ارائه یک محیط آموزشی برای توسعه سالم و حمایت از یادگیری بهینه برای همه دانش‌آموزان، صرف نظر از عملکرد، زبان، تمایل یادگیری و رفتار یا ناتوانی آنها هستند. برای دستیابی به این هدف، ارتباط معلم و دانش‌آموز بسیار مهم است. تحقیقات در این زمینه اهمیت جنبه‌های عاطفی را به عنوان نشانه کیفیت تعامل معلم و دانش‌آموز نشان داده است و آنها را به عنوان پیش‌بینی کننده‌های قوی برای پیشرفت بهتر در مقایسه با جنبه‌های حرفه‌ای و موضوعی تدریس می‌شناسد. وجود یک معلم فداکار و یک دانش‌آموز مایل در کنار هم یکی از خالص‌ترین و عمیق‌ترین تعامل را ایجاد می‌کند. برای یک معلم ضروری است که اعتماد دانش‌آموزان را در اوایل سال کسب کند. یک کلاس قابل اعتماد با احترام متقابل زمینه‌ساز یک کلاس درس پر رونق با فرصت‌های یادگیری فعال و جذاب است. تحقیقات قبلی نشان داده است که تعامل مثبت معلمان و دانش‌آموزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، مانند نمرات بهتر و نمرات آزمون را ارتقا داده است، اما مطالعات جدید نشان می‌دهند که تعامل مثبت معلم و دانش‌آموز منجر به آموزش بهتر نیز می‌شود.



منابع

۱. بازرگان، زهرا، صادقی، ناهید. (۱۳۸۰). بررسی رفتار میان فردی معلمان با دانش آموزان مدارس راهنمایی دخترانه تهران. نشریه: روانشناسی و علوم تربیتی، دوره: ۳۱، شماره: ۲، صفحات: ۹۹-۱۲۱.
۲. حجازی، الهه، عباسی، فهیمه. (۱۴۰۰). اثر ادراک از روابط والدینی، رابطه معلم-دانش آموز و بهترین اهداف شخصی بر سرزندگی تحصیلی. فصلنامه روان شناسی کاربردی، ۱۵(۲)، ۲۰۵-۱۷۹.
۳. فراستی، احترام، لائی، سوسن، موسوی، فرانک، سعیدی پور، بهمن. (۱۴۰۰). عرضه مدلی پارادایمیک از ارتباط مراقبتی معلم-دانش آموز در مدارس ابتدایی. علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۱۰(۱۸)، ۲۰۱-۲۲۹.
۴. میهمی، اکرم، (۱۴۰۲)، بررسی نقش میانجی تعامل معلم و دانش آموز بر پرخاشگری و رفتار معلم با کودکان کار در فضای مدرسه، اولین کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و فلسفه، بابل.
5. McGrath, K. F. & Van Bergen, P. (2015). Who, when, why and to what end? Students at risk of negative student-teacher relationships and their outcomes. *Educational Research Review*, 14, 1-17.
6. Davis, H. A. (2003). Conceptualizing the role and influence of student-teacher relationships on children's social and cognitive development. *Educational psychologist*, 38(4), 207-234.
7. Davis, K. S. & Dupper, D. R. (2004). Student-teacher relationships: An overlooked factor in school dropout. *Journal of human behavior in the social environment*, 9(1-2), 179-193.
8. McHugh, R. M. Horner, C. G. Colditz, J. B. & Wallace, T. L. (2013). Bridges and barriers: Adolescent perceptions of student-teacher relationships. *Urban Education*, 48(1), 9-43.
9. Prewett, S. L. Bergin, D. A. & Huang, F. L. (2019). Student and teacher perceptions on student-teacher relationship quality: A middle school perspective. *School Psychology International*, 40(1), 66-87.
10. Harvey, E. Lemelin, J. P. & Déry, M. (2020). Student-teacher relationship quality moderates longitudinal associations between child temperament and behavior problems. *Journal of school psychology*, 91, 178-194.
11. Hamre, B. K. & Pianta, R. C. (2006). Student-Teacher Relationships. In G. G. Bear & K. M. Minke (Eds.), *Children's needs III: Development, prevention, and intervention* (pp. 59-71). National Association of School Psychologists.